

PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT!

A folklór a mai életben

— A II. pályázat értékelése —

A Honismeret olvasói annak idején már tájékozódhattak „A folklór a mai életben” pályázat biztató eredményeiről¹, amelyet Bács-Kiskun megye Tanácsa a Dunamenti Folklórfesztiválhoz kapcsolódva, a Hazafias Népfront és más szervezet támogatásával² először 1975-ben hirdetett meg. Már akkor kitűnt: a pályázat alkalmasnak bizonyult arra, hogy feltárja és közkinccsé tegye a különféle népművészeti közösségek sokéves működése során felgyülemlett tapasztalatokat, jó kezdeményezéseket, bevált módszereket, segítsen feltárni, megmenteni a megfogatkozott számú valódi népművészek által őrzött hagyománykincset, hogy a tudomány és a népművészeti mozgalom széles körei számára hozzáférhetővé tegye a néphagyományok az együttesek által különböző vidékeken gyűjtött s feldolgozott értékeit. Az is nyilvánvaló lett, hogy a pályázat által feltárt tény- és dokumentumanyag máris meggyőzően tükrözi felszabadulás után kibontakozott népművészeti mozgalmunknak közművelődésünket gazdagító, színesítő tevékenységét.

E felismerések alapján került sor az 1978. évi Dunamenti Folklórfesztiválhoz kapcsolódva a második pályázat meghirdetésére, amely az első pályázat tanulságait értékesítve, a pályázati feltételek pontosításával módot kívánt adni arra, hogy a pályázni szándékozók a szakemberek által összeállított részletes módszertani útmutatók szempontjai szerint dolgozhassák ki választott pályázati témáikat, s hogy „menet közben” lehetőség nyíljen az intézményes tanácsadás más módjaira is.

Az elgondolás bevált. A megismételt pályázat igen jó eredményeket hozott. Mutatja — egyebek mellett — a pályamunkák több mint kétszeresére növekedett összesített terjedelme is. Ez a mennyiségi növekedés természetesen minőségi gyarapodást is jelent. A beérkezett pályamunkák — ahogy ez a jutalmazott pályaművek részletes bírálatából is kitűnik³ — máris sok jól felhasználható kezdeményt, módszert, tapasztalatot tettek hozzáférhetővé, s emellett további kutatási feladatokra is felhívták a figyelmet. Több közülük arra is érdemes, hogy anyaga — részben vagy egészben — nyomtatásban is megjelenjen. Hogy ez mennyire így van, bizonyosság rá az a kis helyi kiadvány, amely egész terjedelmében máris hozzáférhetővé tette Szívós József pályamunkáit⁴.

A fentieket figyelembe véve értékelte a bíráló bizottság a mostani pályázatot. Az I. díjat ugyan nem adta ki, de viszont több esetben fölemelte a meghirdetett díjösszegeket.

Eredményjegyzék

Felemelt II. díjat (4000—4000 Ft) nyert: *Ofella Sándor*, művelődési ház igazgató, Tápiószecső: A folklór éltető ereje a Tápiószecsői Népi Együttes tevékenységében. — *Hentz Lajos* ny. ált. isk. tanár: Mezőberényi szöttesek.

II. díjat (3000 Ft) nyert: *Pozsgai Éva*, tanító, Györsövényház: Nagyanyám életútja.

III. díjat (2000—2000 Ft) nyert: *Hortiné Bathó Edit*, művészeti előadó, Jászberény: A táncház szerepe a közművelődésben. — *Pataki Sándor* járási művelődési központ igazgató, Mezőcsát: Egy népi díszítőművészeti tanfolyam és tanulságai.

IV. díjat (1500—1500 Ft) nyert: *Szívós József* művelődési központ igazgató, Gyöngyös: Táncosaink — a Gyöngyösi Vidróczki Néptáncgyűttes működésének 15 éves történetéből. — *Dr. Márjai György* ny. megyei bír., Gyula: A néptáncmozgalom gyulai Munkajutalmat (1000, illetőleg 500 Ft-ot) kaptak: *Berkes Imre* pávakörvezető,

¹ Honismeret 1976. 1. sz. 59.

² Ld. az alább közölt új pályázati felhívásban.

³ A bírálatot minden pályázó idejében megkapta.

⁴ Gyöngyös 1978. A Városi Járási Művelődési Központ adta ki a Gyöngyösi művelődés sorozatban.

Értékelés

A pályázat ajánlott témái az alább közölt új pályázati felhívásból ismeretesek. Az idén zárult pályázatra két szélesebb érdeklődésre számot tartó témakörből érkeztek be értékes munkák, jól szolgálva a pályázat meghirdetésével szolgálni kívánt (ld. 1. és 2. téma) közművelődési célt, s egyúttal ízelítőt adva azokból a lehetőségek-ből is, amelyek a speciális érdeklődést és gyakorlatot kívánó, harmadik téma jövőbeli feldolgozását is érdemessé teszik.

„A népművészeti együttesek, mint művelődési közösségek” téma feldolgozói közül kiemelkedik *Ofella Sándor* pályamunkája. Ez az olvasmányos, őszinte s nem egyszer humorral is átszőtt „együtteses krónika” nemcsak a gazdag néphagyományú község majd 30 éves múltra visszatekintő népi együttesének sikereit és gondjait, eredményes önévelő és közművelődési munkáját ismerteti meg olvasóival, hű képét adva eközben a hagyománytartó közösséggel mindig számoló, ötletes és küzdelmes, de igen sikeres együttesvezetői tevékenységnek. Egyúttal önkéntelenül megkapó önportrét is rajzol egy a felszabadulás után, az együttesi tevékenység vonzása folytán kétkezi dolgozóból autodidaxissal hivatásos népművelővé lett, rendkívül ügybuzgó és áldozatos egyéniségről, személyiségről.

A kiváló népművészek munkásságával foglalkozó értékes pályamunkák több oldalról is megközelítették ezt a tárgykört. *Hentz Lajos* alapos és szakszerű pályaműve elsősorban a lakóhelyén működő díszítőművészeti szakkör tevékenységét kívánta segíteni a több nemzetiségű helység szép, régi népi textiliáinak gondos felkutatásával, megőrkítésével. Azonban a pompás fényképek és szakszerűen megrajzolt mintalapok (csak ez utóbbiból 25 található a pályamunkában) nemcsak nekik és a díszítőművészeti szakköröknek, hanem a népi szöttek és hímzések minden barátjának gyönyörűségül és tanulságul, valóságos mintagyűjteménnyel szolgálnak.

Más jellegű *Pozsgai Éva* díjnyertes pályaműve. A Győr-Sopron megyei pedagógus egy sokoldalú alkotó egyéniség, egy idős korban festeni kezdő rábaközi falusi asszony, *Pozsgai Pálné* életét és munkásságát ismerteti — aki egyébként a pályázó nagyanyja. A pályamű a családi hagyományok szorgalmas összegyűjtésére, saját emlékeire s a nagyanya naplójának, önéletrajzáinak adataira támaszkodik. Igyekszik megrajzolni a két világháborút végigélt, többnyire nehéz sorsú paraszti kismester-származék társadalomtörténeti szempontból is tanulságos életútját, művészi kibontakozását, valamint a képeivel vonatkozásban álló népéleti jelenségeket. Ez utóbbi azért is figyelmet érdemel (s egy további pályamunka tárgyának kínálkozik), mivel *Pozsgainé* alkotásai jórészt egy népművészetéről, gyöngyösbokrétás hagyományairól híres rábaközi község: Kóny régi népéletéhez kapcsolódnak. A szerző több helyen, többféle közönség előtt tartott már sikeres vetített képes előadást témájáról.

A pályaművek közül más értékeivel emelkedik ki *Hortiné Bathó Edit* munkája. A fiatal népművelő nagyon tanulságos körképet rajzol a vidéki táncház-kezdeményszékek módszereiről, pedagógiai tanulságairól, erősen támaszkodva a jáászági „pendzsom”-ok tapasztalataira. (A jáászági táncház nevét a tanyai táncmulatságok, „citerabálok” ottani elnevezéséből kölcsönözték.)

A többi jutalmazott pályamunka közül kiemeljük még a *Berkes Imrét*. Ez rövid szöveges részében vázlatos, de lényeges adatokat tartalmazó jellemzést ad egy 500-as lélekszámú település, a rövid önnállóság után most ismét Kunszentmárton külterületének számító tanyaközség népdalkörének életéről. Kiténik belőle, hogy egy ilyen együttes nemcsak lakóhelyének kulturális életét gazdagíthatja, hanem az egész járás közművelődésében is hasznos tényező lehet. Dokumentációs része — egy vaskos album — azonban sok tekintetben pótolja a szöveges rész hiányosságait. Tulajdonképpen igen gondosan összeállított „pávaköri krónika”, a folyamatosan vezetett falukrónikák egy sajátos változata. A 120 lapjára beragasztott sokféle dokumentum (fényképek, műsorok, „forgatókönyvek”, kották, meghívó- és köszönőlevelek, újságkivágások) sokoldalú és meggyőző képét adják az együttes életének, szereplésének, kirándulásainak. E pályamű ilyenformán mintát szolgáltat a falukrónikákhoz hasonló művelődéstörténeti forrásértékű „együtteses krónikák” vezetésmódjának kialakításához, s szélesebb körű elterjesztéséhez.

A fentiek meggyőzően tanúsítják: érdemes volt másodszor, és érdemes lesz — a most már hároméves ritmusban ismétlődő Dunamenti Folklorfesztiválhoz kapcsolódva — a jövőben is megrendezni a pályázatot. Az alább közölt új pályázati felhí-

vásban tükröződő, bevált felkészítési rendszer alkalmazása — az érdekelt területi szervek megértő támogatásával — minden bizonnyal még az eddiginél is gazdagabb, értékesebb pályázati termést fog hozni. S az új eredmények, a tervezett pályázati kiadvány közvetítésével — közművelődésünk nem kétséges hasznára — idejében el fognak jutni a népművészeti mozgalomba, s hatékonyan segíteni fogják annak további fejlődését.

Morvay Péter

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Bács-Kiskun megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya — a Hazafias Népfront Honismereti Albizottsága, valamint Bács-Kiskun megyei Bizottsága, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa, a Kórusok Országos Tanácsa, a Magyar Néprajzi Társaság, a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportja és a Népművelési Intézet támogatásával, a *népművészeti mozgalomban felhasználható jó kezdeményezések, bevált módszerek, gyűjtött és feldolgozott műsoranyag számbavétele és elterjesztése céljából*, az 1981. évi, VII. Dunamenti Folklór Fesztiválhoz kapcsolódva, az 1979—80. évre meghirdeti

A FOLKLÓR A MAI ÉLETTBEN

A NÉPMŰVÉSZETI EGYÜTTESEK MINT MŰVELŐDÉSI KÖZÖSSÉGEK, 1978—1979 c. III. pályázatot.

Részvétel:

A pályázaton bárki részt vehet — nyomtatásban még meg nem jelent, más pályázatra be nem nyújtot pályamunkával. Egy pályázó több témát is kidolgozhat. Több szerző által közösen kidolgozott pályamunkák is benyújthatók.

A pályázat nyílt (nem jelíges). A pályaműveket ritkán gépelve, két azonos példányban kell beküldeni.

Ajánlott témák:

A pályázók — saját kutatás alapján, konkrét együttesek és megnevezett népművészek, valamint eredeti helyszíni néprajzi gyűjtés bemutatásával — az alábbi témákat dolgozhatják fel:

1. Valamely népművészeti együttes (népdalkör, díszítőművészeti kör, népi együttes, táncsoport, táncház, háziipari szövetkezet) felszabadulás utáni, de az előzményekre (pl. gyöngyösbokrétás csoport) is mélyrehatóan visszatekintő története, néphagyománygyűjtő, feldolgozó, önnnevelő és közművelődési tevékenysége.

2. Egy vagy több kiváló népművész (nemcsak a népművészet mestere cím tulajdonosa) életpályája, munkássága, alkotásai (előadó népművészeknél „repertoárja”), valamely népművészeti együttesben és azon kívül végzett közművelődési tevékenysége.

3. A helyi, tájegységi népköltészet, népszokások és népi szórakozási alkalmak alakulása, továbbélése egy helységben, településen.

4. Egy — az együttesi tagok közreműködésével létrejött — múzeális értékű néprajzi vagy együttes-történeti gyűjtemény (köz- vagy magángyűjtemény, de nem állami múzeum) tüzetes ismertetése.

A pályamunkáknak a választott együttest vagy népművészt bemutató (lehetőleg 50—60 lapnál nem terjedelmesebb) történeti-módszertani részen kívül szakszerűen összeállított, bő dokumentációs mellékletet is kell tartalmazniuk. A pályamunkákban bemutatott néphagyományanyag megörökítésénél a szakszerű néprajzi gyűjtés módszertani követelményeit kell szem előtt tartani.

Jelentkezés:

A pályázni szándékozók 1978. december 31-ig jelentsek be részvételi szándékukat és konkrétan megjelölt választott témájukat a Bács-Kiskun megyei Művelődési Központnak (6001 Kecskemét, Postafiók 79) — feltüntetve nevüket, foglalkozásukat, élet-

korukat és lakáscímüket, valamint a feldolgozni kívánt együttessel, népművésszel való esetleges kapcsolatukat — mellékelve esetleg pályamunkájuk vázlatát is.

Beküldési határidők:

A pályamunkákat 1979. augusztus 30-ig kell beküldeni előbírálatra a Magyar Néprajzi Társaság Önkéntes Gyűjtő Szakosztálya címére (1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.), ahonnan szerzőik munkájuk kiegészítéséhez szempontokat kapnak, illetőleg átdolgozásra visszakapják pályamunkájukat.

A megadott határidőig benyújtott pályamunkákhoz — az előbírálathoz kapott szempontoknak megfelelően — 1980. június 30-ig kiegészítést lehet beküldeni — ugyancsak a Magyar Néprajzi Társaság fentebb megadott címére, és ugyancsak két példányban.

Pályadíjak:

I. díj 5000 Ft — II. díj (4 db) 3000—3000 Ft — III. díj (5 db) 2000—2000 Ft.

Egyes, értékes anyagot tartalmazó, de nem díjazott pályamunkák szerzői munkajuttalmat (500—500 Ft) kaphatnak.

Elbírálás:

A pályázatot felkért országos bíráló bizottság értékeli.

A bíráló bizottság fenntartja a jogot, hogy a pályázat színvonalának megfelelően egyes díjakat ne adjon ki vagy megosszon, esetleg fölemeljen.

Megőrzés:

A pályamunkák — a szerzői jogok tiszteletben tartásával — a Katona József Megyei Könyvtárba, illetőleg — témájuknak megfelelően — a Népművelési Intézet könyvtárába vagy az MTA Néprajzi Kutató Csoportja Adattárába kerülnek megőrzésre.

Publikálás:

A bíráló bizottság az arra érdemes pályaműveket — részben vagy egészben — kiadásra javasolja. A megjelentetésre alkalmas munkák a pályázat eredményének kihirdetése előtt is publikálhatók.

A legjobb pályamunkák anyagából az 1981. évi, VII. Duna menti Folklór Fesztivál idejére gyűjteményes kiadvány jelenik meg. Az ebben közölt munkák szerzői tiszteletdíja a pályadíjakban benne foglaltatik.

Eredményhirdetés:

A pályázat eredményét, az Országos Múzeumi és Műemléki Hónaphoz kapcsolódva 1980. októberében hozzák nyilvánosságra.

A meghirdető szervek nevében
A RENDEZŐSÉG



MUNKATÁRSAINK

Ács Anna muzeológus, Hansági Múzeum, Mosonmagyaróvár — **Ács Zoltán** történész muzeológus, Jósa András Múzeum, Nyíregyháza — **Balassa Iván dr.**, a Mezőgazdasági Múzeum főigazgatóhelyettese, Bp. — **Barsi Ernő dr.** főiskolai tanár, Tanítóképző Főiskola, Győr — **Bálint Sándor dr.** ny. egyetemi tanár, Szeged — **Beke György** író, Kolozsvár — **Bodor Ferenc** könyvtáros, Magyar Iparművészeti Főiskola, Bp. — **B. Szatmári Sarolta dr.** muzeológus, Tata — **Csaplár Ferenc**, a Petőfi Irodalmi Múzeum tud. főmunkatársa, Szeged — **Csatári Dániel** egyetemi tanár, JATE, Szeged — **Dobrossy István dr.**, a Herman Ottó Múzeum osztályvezetője, Miskolc — **Erdélyi Frigyesné** könyvtáros, Állami Gorkij Könyvtár, Bp. — **Fancsovits György** osztályvezető-helyettes, Magyar Munkásmozgalmi Múzeum, Bp. — **Fehér István dr.**, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanára, Szeged — **Fürészné Molnár Anikó** muzeológus, Megyei Munkásmozgalmi és Ipartörténeti Múzeum, Tatabánya — **Gaál Endre dr.** egyetemi docens, JATE, Szeged — **Gyarmathy Zsigmond dr.** megyei levéltárigazgató, Nyíregyháza — **Halász Péter** tud. főmunkatárs, AKI, Bp. — **Hantos Mihály**, a Csongrád megyei Tanács nyug. elnökhelyettese, Szeged — **Harasztosi Csaba** tanító, Bakonszeg — **Hegyí András dr.** egyetemi adjunktus, JATE, Szeged — **Kanyar József dr.** levéltárigazgató, Kaposvár — **Katona Imre dr.** egyetemi docens, ELTE, Bp. — **Kisasszony Éva dr.** tud. főmunkatárs, Megyei Könyvtár, Szekszárd, — **Koncz János dr.**, az MSZMP Csongrád megyei titkára, Szeged — **Kriskó Lajosné** muzeológus, Munkásmozgalmi Múzeum, Salgótarján — **Kunszabó Ferenc** tud. főmunkatárs, OSZK. Bp. — **Leblancné Kelemen Mária** főlevéltáros, Salgótarján — **Madarász László dr.** jogtanácsos, HNF Országos Tanácsának titkársága, Bp. — **Margócsy József dr.** főigazgató, Bessenyei Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza — **Mándics Mihály**, a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének főtítkára, Bp. — **Márai György dr.** nyug. megyei bíró, Gyula — **Márta Ferenc**, az MTA főtítkára, Bp. — **Mérei Gyula** tanszékvezető egyetemi tanár, JATE, Szeged — **Morvay Péter dr.**, a Néprajzi Múzeum ny. osztályvezető-helyettese, Bp. — **Nagy Attiláné** igazgatóhelyettes, Óvónőképző Intézet, Hajdúböszörmény, — **Pradel, Hanne dr.** tudományos munkatárs, Kommission für Wirtschaft-, Social — und Staatgesichte, Bécs — **Serfőző Lajos dr.** egyetemi tanár, JATE, Szeged — **Szabó G. László**, a Csongrád megyei Tanács elnökhelyettese, Szeged — **Szabó István dr.** egyetemi docens, JATE, Szeged — **Szamosujvári Sándor dr.** gyak. ált. iskolai vezető tanár, Debrecen — **Szathmári István dr.** tanszékvezető egyetemi tanár, ELTE, Bp. — **Szathmári Károly**, Hajdú-Bihar megye debreceni Járási Hivatal vezetője, Debrecen — **Szántó Imre dr.** tanszékvezető egyetemi tanár, JATE, Szeged — **Szász Béla** ny. gimnáziumi tanár, Karcag — **Szemes Lajosné** korrektor, Bp. — **Székely György dr.** egyetemi tanár, ELTE, Bp. — **Szilágyi Miklós dr.** megyei levéltárigazgató, Szekszárd — **Timaffy László dr.** ny. középiskolai tanár, Győr — **Veres László** történész, muzeológus Herman Ottó Múzeum, Miskolc — **Vörösmarty Géza** publicista, Pozsony — **Zóka László** művészeti előadó, Pécs.





Az écsi Kisalföld Táncsoport (Orbán László felvétele)



Mángorló részlet (Szabó Jenő felvétele)